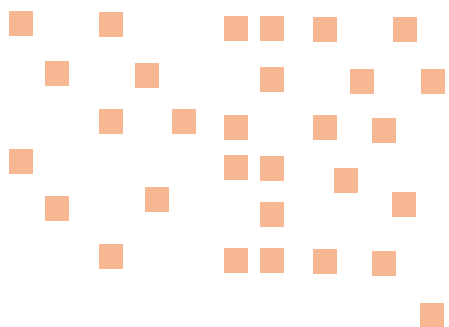

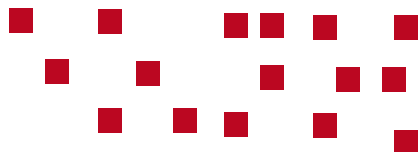
TURKMENISTAN

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej.**

**DPU-WIKP-424/447/2023
03.11.2023**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa i zagrożeń dla ludności cywilnej w Turkmenistanie.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: Według oficjalnych statystyk: 5,7 mln.

W rzeczywistości liczba ta może być o 1-2 mln niższa. Przeprowadzone spisy ludności nie są podawane do publicznej wiadomości.

Skład etniczny: Turkmeni 85%, Uzbekowie 5%, Rosjanie 4%, inni 6%.

Skład religijny: muzułmanie 93%, chrześcijanie 6,4%, buddyści, religie ludowe, żydzi i inne ok. 0,6% ^[1]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Turkmenistan (turkm.: *Türkmenistan Respublikasy*) jest republiką prezydencką, która powstała w wyniku rozpadu ZSRR w 1991 r.^[2] Turkmenistan jest w praktyce autorytarnym państwem z wysoce represyjnym systemem sprawowania władzy. ^[3]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Kraj podzielony jest na 5 prowincji (l.poj. *welayat/welajat*): Ahal (Anew), Balkan (Balkanabat), Dasoguz, Lebap (Turkmenabat), Mary oraz 1 miasto niezależne – Aszchabad. Każda prowincja dzieli się na 37 dystryktów (l.poj. *etraplar*) oraz 49 miast (*şäher*) (z czego 7 o randze dystryktu). Na niższym poziomie podziału administracyjnego w Turkmenistanie funkcjonuje jeszcze 68 miasteczek (*şäherçe*), 469 związków wiejskich (*geňeşlik*), w skład których wchodzi 1690 wsi. ^[4]

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Prezydent wybierany jest na 7-letnią kadencję, w wyborach bezpośrednich, absolutną większością głosów (w dwóch turach – jeśli pierwsza nie przyniesie rozstrzygnięcia), bez ograniczeń kadencyjności. ^[5] Od dnia 14 lutego 2007

¹ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

² CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

³ Freedom House, Nations in Transit 2022 - Turkmenistan, 20.04.2022, <https://www.ecoi.net/en/document/2088075.html>

⁴ Wikipedia, Regions of Turkmenistan, https://en.wikipedia.org/wiki/Regions_of_Turkmenistan

⁵ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Turkmenistan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089228.html>

do marca 2022 r. funkcję głowy państwa oraz szefa rządu sprawował Gurbanguly Berdymuhamedow. Na początku stycznia 2022 r. ustąpił ze stanowiska. W wyniku wyborów prezydenckich, które odbyły się 12 marca 2022 r., stanowisko prezydenta oraz szefa rządu objął jego syn Serdar Berdymuhamedow. Zdaniem obserwatorów misji OBWE monitorujących przebieg wyborów, nie były one wolne, a wszyscy kontrkandydaci zostali wyznaczeni przez rząd.^[6]

Prezydent ma nieograniczone uprawnienia, ręcznie sterując niemal wszystkimi aspektami życia w kraju.^[7]

Kolejne wybory prezydenckie w Turkmenistanie przewidziane są w 2029 roku.^[8]

Rząd i premier. Urząd premiera sprawowany jest przez Serdara Berdymuhamedowa, który jest jednocześnie prezydentem. Ministrowie są wyznaczani bezpośrednio przez niego.^[9]

Parlament i wybory parlamentarne. Do stycznia 2023 w Turkmenistanie działał Dwuizbowy Parlament (*Milli Genesh*) składający się z izby wyższej (Rady Ludowej, *Halk Maslahaty*) i izby niższej parlamentu (*Medžlis Hakynda*). W wyniku reform obecnie Parlament jest jednoizbowym zgromadzeniem narodowym (*Medžlis*).^[10]

Składa się on ze 125 posłów, którzy są wybierani bezpośrednio w okręgach jednomandatowych bezwzględną większością głosów w 2 turach (w razie potrzeby) na 5-letnią kadencję.^[11] Ostatnie wybory parlamentarne odbyły się dnia 26 marca 2023 r. Oficjalnie frekwencja sięgnęła 91%. O mandaty rywalizowało 258 kandydatów, reprezentujących trzy partie i kilku kandydatów niezależnych. Opozycja zbojkotowała wybory.^[12] Wygrała je Demokratyczna Partia Turkmenistanu (*Türkmenistanyň Demokratik Partıýasy*), zdobywając 65 miejsc w parlamencie. Drugie miejsce zajęła Partia Rolnicza (*Türkmenistanyň agrar partıýasy*), a trzecie Partia Przemysłowców i Przedsiębiorców (*Türkmenistanyň Senagatçylar we Telekeçiler Partıýasy*), zdobywając 18 miejsc. 18 miejsc przypadło kandydatom niezależnym.^[13]

SYSTEM PRAWNY

W Turkmenistanie obowiązuje prawo stanowione, a prawo cywilne zawiera wiele elementów prawa islamskiego.^[14]

⁶ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Turkmenistan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089228.html>

⁷ Freedom House, Nations in Transit 2022 - Turkmenistan, 20.04.2022, <https://www.ecoi.net/en/document/2088075.html>

⁸ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

⁹ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

¹⁰ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

¹¹ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

¹² France 24, Turkmenistan parliament polls close after controlled vote, 26.03.2023, <https://www.france24.com/en/live-news/20230326-turkmenistan-stages-parliamentary-elections>

¹³ Daryo, Turkmenistan Democratic Party wins majority in national parliament – CEC, 29.03.2023, <https://daryo.uz/en/2023/03/30/turkmenistan-democratic-party-wins-majority-in-national-parliament-cec>

¹⁴ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

KARA ŚMIERCI

Prawo w Turkmenistanie nie przewiduje kary śmierci za jakiekolwiek przestępstwo. Kara śmierci nie jest w tym kraju ani orzekana ani wykonywana. ^[15]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Dostępne informacje nie wskazują na to, by na terytorium Turkmenistanu toczył się obecnie wewnętrzny lub międzynarodowy konflikt zbrojny.

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak jest informacji o ustawodawstwie specjalnym, obowiązującym na terytorium Turkmenistanu.

WPŁYW KONFLIKTU NA SYTUACJĘ LUDNOŚCI CYWILNEJ

Nie dotyczy (ze względu na brak konfliktu zbrojnego).

RODZAJE ZAGROŻEŃ DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM

Nie dotyczy (ze względu na brak konfliktu zbrojnego).

OFIARY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Nie dotyczy (ze względu na brak konfliktu zbrojnego).

OFIARY DZIAŁAŃ PARTYZANCKICH

Nie dotyczy (ze względu na brak konfliktu zbrojnego).

OFIARY DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

Nie dotyczy (ze względu na brak konfliktu zbrojnego).

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU

Nie dotyczy (ze względu na brak konfliktu zbrojnego).

¹⁵ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2020, 04.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2049793.html>

PRZEMOC WOBEC LUDNOŚCI CYWILNEJ NIEZWIĄZANA Z KONFLIKTEM

TERRORYZM

W dostępnych źródłach brak jest informacji nt. tego typu zdarzeń.

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA

W dostępnych źródłach brak jest informacji nt. tego typu zdarzeń.

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Konstytucja przewiduje prawo do zgromadzeń, jednak w praktyce tego rodzaju aktywność jest uniemożliwiana przez władze, które wykorzystują w tym celu przepisy szczegółowe, przewidujące m.in. konieczność uzyskania przez organizatorów zezwolenia od władz na publiczne demonstracje.^[16]

Nawet najmniejsze protesty są szybko tłumione z użyciem przemocy. 10 stycznia 2022 r. około 200 osób protestowało w miejscowości Farap przeciw podwyżkom cen żywności. Policja zagroziła, że zastrzeli uczestników protestu, jeśli się nie rozejdą, natomiast 15 sierpnia 2022 r. około 1000 osób zgromadziło się przed centrum handlowym w Mary, by zaprotestować przeciw loterii, w której organizator nie wydał zwycięzcom ich nagród. Policja aresztowała co najmniej 10 uczestników. W dniu 16 marca 2023 r., dziesiątki lokalnych mieszkańców zebrało się w Turkmenabat na swym osiedlu, by zaprotestować przeciwko przejęciu okolicznego placu/skweru, na miejscu którego władze miasta zaplanowały wybudowanie bloku mieszkalnego. Nie było informacji o ofiarach tego wydarzenia.^[17]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Zagrożenie przestępczością jest stosunkowo niewielkie, największe w południowo-wschodniej części Turkmenistanu, gdzie działają zorganizowane gangi.^[18] z powodu rosnących kosztów życia i bezrobocia w miastach (także w sklepach i na bazarach) wzrasta ilość drobnych kradzieży ulicznych. Na terenach wiejskich coraz częściej zdarzają się kradzieże bydła.^[19]

¹⁶ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Turkmenistan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089228.html>

¹⁷ ACLED, Turkmenistan 01.01.2022-27.10.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

¹⁸ MSZ Australii, Smarttraveller, Turkmenistan Travel Advice, 06.07.2023, <http://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/turkmenistan.aspx>

¹⁹ Radio Free Europe/Radio Liberty, Stealing Shoes In Mosques: Amid Cost-Of-Living Crisis, Theft Is On The Rise In Turkmenistan, 15.01.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085544.html>

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Konstytucja Turkmenistanu i prawo tam obowiązujące nie zapewniają pełnej swobody przemieszczania się. W Turkmenistanie nie ma swobody przepływu ludzi, a decyzje o przeprowadzce do innych regionów kraju muszą być zatwierdzone przez władze. Prawo wymaga od obywateli Turkmenistanu posiadania paszportów wewnętrznych i zezwoleń na pobyt w danym rejonie. Osoby mieszkające lub pracujące bez zgody na pobyt stały w innym regionie są niezwłocznie odsyłane do miejsc, w których posiadają rejestrację.^[20]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Turkmenistan jest krajem o dużej powierzchni, ale niewielkiej liczbie ludności. Jednocześnie kraj ten charakteryzuje się dużymi różnicami w poziomie życia między regionami. Turkmenistan jest krajem średnio zurbanizowanym, gdzie ludność miejska stanowi około 54% populacji. Pomimo formalnych ograniczeń, skala wewnętrznych migracji jest duża, a obszary miejskie rosną w tempie 2,23% rocznie. Około połowa ludności kraju mieszka w stolicy kraju Aszchabadzie lub jej okolicach.^[21] Duże skupiska ludności znajdują się także na wschodzie kraju, gdzie zlokalizowane są złoża ropy i gazu, a co za tym idzie – funkcjonuje tam prężny sektor wydobywczy.^[22]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

W dostępnych źródłach informacji brak jest danych na temat problemu wewnętrznych uchodźców w Turkmenistanie.^[23]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Brak jest informacji na temat uchodźców turkmeńskich w krajach sąsiednich, natomiast Turkmenistan boryka się z rosnącym problemem migracji zarobkowych. Najwięcej Turkmenów wyjeżdża do Turcji, Rosji, Uzbekistanu i Iranu. Skala migracji w latach 2013-2014 zaskoczyła władze, co doprowadziło do prób ograniczania wyjazdów, czego przejawem jest wzmożona ich kontrola, odmawianie wydania dokumentów podróży i zawracanie pasażerów lotów międzynarodowych.^[24]

²⁰ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Turkmenistan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089228.html>

²¹ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

²² CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

²³ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Turkmenistan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089228.html>

²⁴ CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>

W marcu 2020 r. władze wprowadziły ponadto całkowity zakaz lotów międzynarodowych, oficjalnie z powodu epidemii koronawirusa, który został zniesiony dopiero w 2022 r. ^[25]

Szczególnym ograniczeniom, jeśli chodzi o wyjazdy zagraniczne, podlegają niektóre grupy osób: dziennikarze i działacze społeczni, rodziny osób, które zostały aresztowane w 2002 r. w związku z nieudanym zamachem stanu. Grupa ta obejmuje prawdopodobnie około 20 tys. osób, którym nie zezwala się na wyjazd z kraju. Dodatkowo problemy mogą napotkać osoby, które popełniły przestępstwo, mogą być ofiarami handlu ludźmi, miały dostęp do tajemnic państwowych, mężczyźni w wieku poborowym, urzędnicy państwowi, dzieci, które w latach 2015-2020 uzyskały rosyjskie obywatelstwo w ramach uproszczonej procedury ze względu na obywatelstwo swoich rodziców, studenci, którzy dostali się na studia w Rosji, a także osoby, które podróżują na zaproszenie zagranicznych rządów i organizacji ^[26], w szczególności kobiety poniżej 40 roku życia. ^[27]

PODSUMOWANIE

Turkmenistan jest republiką prezydencką o skrajnie autorytarnej formie rządów. Prezydent ma nieograniczone uprawnienia, ręcznie sterując niemal wszystkimi aspektami życia w kraju.

Na terenie Turkmenistanu nie toczą się żadne konflikty zbrojne, nie występuje także powszechne zagrożenie dla ludności cywilnej.

Państwo ściśle kontroluje i zarządza przepływami ludności, zarówno wewnątrz kraju, jak i w odniesieniu do podróży zagranicznych. Mimo to Turkmeni licznie emigrują z kraju ze względu na złą sytuację ekonomiczną i opresyjność władz.

²⁵ Radio Free Europe/Radio Liberty, Ashgabat Exodus: Turkmen Seek Passports To Leave Poverty-Stricken Country, 09.02.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2086722.html>

²⁶ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Turkmenistan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089228.html>

²⁷ Radio Free Europe/Radio Liberty, Ashgabat Exodus: Turkmen Seek Passports To Leave Poverty-Stricken Country, 09.02.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2086722.html>

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. ACLED, Turkmenistan 01.01.2022-27.10.2023, <https://www.acleddata.com/dashboard/2022-27-10-2023>
2. Amnesty International, Death Sentences and Executions 2020, 04.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2049793.html>
3. CIA, The World Factbook, Turkmenistan, 19.10.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkmenistan/>
4. Daryo, Turkmenistan Democratic Party wins majority in national parliament – CEC, 29.03.2023, <https://daryo.uz/en/2023/03/30/turkmenistan-democratic-party-wins-majority-in-national-parliament-cec>
5. EurasiaNet, Turkmenistan: My kingdom for a horse association, 20.04.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2055657.html>
6. France 24, Turkmenistan parliament polls close after controlled vote, 26.03.2023, <https://www.france24.com/en/live-news/20230326-turkmenistan-stages-parliamentary-elections>
7. Freedom House, Nations in Transit 2022 - Turkmenistan, 20.04.2022, <https://www.ecoi.net/en/document/2088075.html>
8. MSZ Australii, Smarttraveller, Turkmenistan Travel Advice, 06.07.2023, <http://smartraveller.gov.au/Countries/asia/central/Pages/turkmenistan.aspx>
9. Radio Free Europe/Radio Liberty, Ashgabat Exodus: Turkmen Seek Passports To Leave Poverty-Stricken Country, 09.02.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2086722.html>
10. Radio Free Europe/Radio Liberty, Stealing Shoes In Mosques: Amid Cost-Of-Living Crisis, Theft Is On The Rise In Turkmenistan, 15.01.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085544.html>
11. US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Turkmenistan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089228.html>
12. Wikipedia, Regions of Turkmenistan, https://en.wikipedia.org/wiki/Regions_of_Turkmenistan